



Waardevol Tiel

Werkgroep voor cultuurhistorie
en leefomgeving

UITGAVE JULI 2025 NO. 7

WAARDEVOL TIEL
voortzetting van
Milieuwerkgroep Tiel

www.waardevoltiel.nl

Voorzitter:
Arnoud Reijnen

Secretaris:
John van Mil
De Kranshof 86
4005 DC Tiel
john@vanmil-tiel.nl
06-53757004

Penningmeester:
vacant

contributies/donaties
ING betaalrekening:
NL17INGB0003386081

t.n.v.

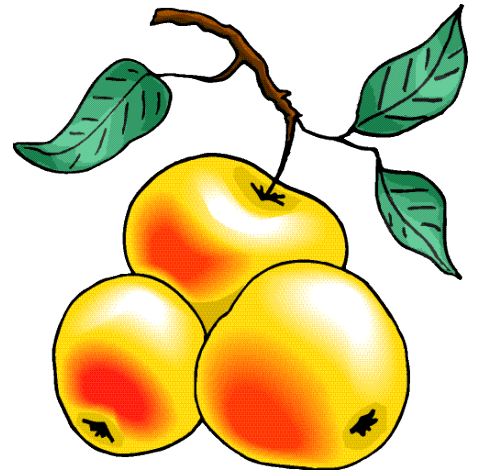
“WAARDEVOL TIEL”
werkgr cultuurhistorie/leefomg.
te Tiel
BIC : INGBNL2A

Info en contact:
waardevoltiel@gmail.com

Redactie: Ton Schiltmans

Zakkedraogerssteegjes

Gedag beste minse. Gullie zult wel zegge, wa staon ze der op de foto pontificaol bij tege de toog van de sociëteit. Daor zijn we gin lid van hur, dè kunde wel naogaon. Maor dè komt vanwege de manifestaosie daor, veur de naamgeving van de zogenaomde zakkedraogersteegjes. Dè zijn steegjes die dur al lang ware, maor gin naam hadde. Dè moes verandere, volgens Waardevol Tiel en daor was de wethouwer en de raad het wel mee ins. Dus vandaor dèt we hier staon om naor ut knippe van un lijnt nog effe un Tiels biertje te neme, hoewel we liever un klaore hadde gehad. Maor waarom worre die steegje nou zakkedraogerssteegjes genoemd? Dè sak oe vertelle. Die steegjes ware vrijgehewe tusse de gebouwe om gemakkelijk en snel van hot naor haor te kunne mit allerlei spulle. Dè was veural in de middeleeuwe, toen der heel veul



gesjouwd werd mit spulle, de stad in of krek andersom, vanaf de have, die gelege was waor nou ut Plein is. Dè deje ze soms met de kruiwage, maor mistal op de schouwer van wa ze noemde un sjouwer of zakkedraoger. Die nam dan de zak mit graon, turf, errepels of wa veur handel dan ok, op de schouwer, om ut te vervoere.



Van daor.

De steegjes die nou un naom hebbe gekrege zijn de Brouwerijsteeg, waor de sociëteit aon lig, met ut naombord op de gevel waor vroeger de brouwerij De Duif stond, die ok in brandstof handelde. Dè kunde zien op de foto. Daor zie de un stortkar gelaoie mit zakke steenkool en tege de muur de

houte biervaote mit de afbeelding van un duif. Die kjal achter de kar is nog un echte zakkedraoger, mit un lèige zak op kop en schouwers, zodèt er gin stof en gruis in zun nek valt as ie un zak op de schouwer nimt.

De tweede steeg, die bij de veurmaolige synagoge, hiet nou, zoas veur de hand lig, de Synagogesteeg. En de derde, die gaot van de Ruitersstraat naor de Veurstad en utkom bij waor ooit de Zandwijkse Poort hèt gestaon, hebbe we dus Poortsteeg genoemd. Nou is der nog ene steeg te gaon, of ègelek anderhalve, bèi in de Weerstraat. Echte zakkedraogersteegjes, die ginge van de have naor de Weerstraat. De ene is van un partikelier persoon, dus dè wor misschiens moeilijk, maor as ut luk, dan gaon we dèt de Zakendraogersteeg noeme. En die lètste, die halve steeg, dè was nie suvel jaor geléu un deurlopend straatje, maor die hebbe ze aon de kant van ut Plein dichtgebouwd. Want dè von de toenmaolige wethouwer maor un rat-tenes. Nie so slim dus en gin gevoel veur historie, zou ik zegge.

Zakkedraogers ziede nou nie meer, maor die waore er nog tot in de jaore vijftig. Ze droege nie alleen zakke hur, maor ze deje van alles. Zoals kerse plukke, peppels vur de klompemaakers omhakke, gras maoie mit de zèis, of koren maoie mit de zig veur de boere. Dagloners ware ze, altoos beschikbaor veur wie wat te doen had. Ze stonden 's murges vroeg tege de brugleuning van de Buurse Poort, rokte un sigret of pruimde wat en spuugde in ut waoter. Dan dochte sommige stadse lui dèt ze doar niks stonden te doen, dèt ze lui waore. Maor dè was nie so, want ze stonde daor te wachte tot der iemand kwam die werk veur hullie had. Dè hède as ge dagloner zij. Maor as ut weer slecht was, dan gingen ze naor ut café èffe

verderop, de Blauwe Hand, die is laoter afgbrand, maor die stond zu'n bietje tusse de Botterkampsteeg en de Stationsstraot. Daor was ut dreug en brandde de kachel. De vervoeijers wiesten dèt as ze nie aon de Buurse Poort stonde, dan moeste ze bij de Blauwe Hand zijn. Daor kon de netuurlijk nie veur niks gaon zitte, ge moes wel wa gebruike. Dan name ze un klaore en as ze daor lang stonde, omdèt ur niks te doen was, veural in de wijnterdag, dan moeste ze er nog wel een neme omdèt de cafébaos nie van de wijnd kon lèive. Dus naor un lange dag in de Blauw Hand konde ze soms wa lich in de kop zijn en nie helemaol meer vas staon op de been. Dan dochte de stadse minse dèt ze nie enkel lui ware, maor ok nog dronkelui. Maor wa moeste ze dan? Ze konne toch nie de ganse dag staon blauwbekke aon de poort? En ze verdiende ok nog heel wèinig: veur den oorlog un riksdolder daags. Dan werde ze ok nog mit de nek aongekeke deur minse die het bèiter hadde. Dè verdiende ze nie, want ze déje hun bes: de vervoeijers hadde nooit te klage over hun. Ze ware kanserm, maor nie asosiaol. En dèt kan ik wete, want ik hèn ze nog gekend. Eentje nog bij naam, ene Van de Broek, die wunde in de Botterkampsteeg.

Nou had mun vaoder toentertijd un boerderij, samen met zun breur, mijn ome dus. Maor in de winterdag had mun vaoder nie zoveul te doen. Dan ging ie mit perd en platte waoge kole rond brenge veur de Katholieke Cooperaosie. Die kole hulde hij op bij un spoorwagon op ut station, of ok wel in de luts van de Cooperaosie aon ut Hovenierslaontje. Daor wier de antereciet of de èierkole in zakke geschept, op de bescuul gewoge en afgelèverd bij minse in de stad die ze besteld hadde. Dèt dee mun vaoder nie allenig; daor ging hij drie zakkedraogers veur ophaole bij de Buurse Poort. As junkske ging ik us un keer met hum mee en die Van de Broek, die toch nie veul geld kon hebbe, trok inene zun portemenée uit de broekzak en gaf mij zo maar twee kwartjes. "Hier kjaltje, gaode gij straks maor un petatje haole bij Dikke Piet." En èffe laoter kreeg ik er van een van de andere ok nog weer un paor kwartjes bij. Dus ik zee laoter tege mun vaoder: "Murege gao ik weer mee, want dan krijg ik weer un bietje geld". Maor mun vaoder zee: "Ze blijve nie aon de gang, hur."

Dus ge kun wel naogaon dèt die zakkedraogers, die van hullie wèilige geld nog weggave aan een junkske van un jaor of acht, vast en zeker nie asociaol ware. Overigus was Dikke Piet de eerste patatbakker in Tiel. Die had langs de grach, un stukske van ut VVV huske vandaon, un patatkraom, waar hij 's murges de erpel zat te schille om ze daornao de verdere dag te bakken en te verkope. Maor dèt terzije.

Nie lang daornao ware de zakkedraogers, naor meer dan duzend jaor, verdwene. En hoe kwam dè nou? Toen der gas kwam in Nederland wèrre de kolenijne geslo-

te, gemaaid werd ur mit mesinus, de minse droege gin klompe meer en der werre spulle gelos en gelaoie op pelluts mit heftrucs. Gedaon was ut mit de zakkedraogers.

Tun van ome Antoon

Luidklokje

Op een namiddag in juni liep ik rond 16.00 uur met mijn kleindochter naar de speeltuin van de voormalige HBS, waar nu de Oekraïense mensen worden opgevangen. Tot mijn geweldige verrassing hoorde ik het luidklokje luiden. Fantastisch. 's Avonds weer terug gegaan om te kijken of de wijzerverlichting het deed en jawel alles in kannen en kruiken. Nogmaals fantastisch dat het allemaal weer functioneert. Een historisch moment nadat het zoveel jaren niet functioneerde en dat in combinatie met de toekenning van de gemeentelijke monumentenstatus aan het oude HBS gebouw. Iets om trots op te zijn.

Bert van Setten

Stadswandeling met rondvaart

De Tielse Stadsgidsen zijn onlangs een uniek samenwerkingsverband aangegaan met de stichtingen van de beide historische Tielse schepen, de Neeltje Jantje en de Hendrikus. Die overeenkomst houdt in dat er nu ook de mogelijkheid bestaat om voor of na de stadswandeling een rondvaart te maken met deze schepen. De overeenkomst is tot stand gekomen in een overleg tussen Maarten Copper van de Stichting Hendrikus, Ewout de Ruiter van de Stichting Neeltje Jantje, alsmede Anneke van der Heijden van Stadsgidsen Tiel en John van Mil namens Stadsgidsen Tiel en Waardevol Tiel. Als coördinator van de stadsgidsen was Julie Winkelman van het Streekmuseum aanwezig.

In de bespreking werd diep ingegaan op de publieksveiligheid op de schepen en een veilige manier bij het aan- of van boord gaan, evenals op de sanitaire voorzieningen en de mogelijkheden, zij het beperkt, voor het nuttigen van versnaperingen en alcoholvrije dranken als koffie, thee en frisdrank. Tevens werd stilgestaan bij het onderwerp assuranties.

Afgesproken is dat eerst de stadsgidsen een rondvaart krijgen, zodat ze weten wat het is. Daarna kunnen de rondvaarten geboekt worden. Dit kan zowel via de stichting van de schepen als via de site van het museum.

Opgelet: de komende vergadering is verzet van 17 juli naar donderdag 31 juli.

Aanvang 19.30 uur

Plaats: Kerkstraat 32

Volgende Vergadering

donderdag 18 september